

Мати Мери

Одељење примењених наука у образовању, Универзитет у Хелсинкију и

Кристина Волмари

Национални просветни савет Финске

УЧИТЕЉ ПОСТМОДЕРНИСТИЧКОГ ДОБА – БУДУЋИ ИЗАЗОВИ УЧИТЕЉСКЕ ПРОФЕСИЈЕ

Када су направљени први фотоапарати, њихова сврха је била да забележе стварност каква јесте и тако је сачувају за генерације које ће доћи. Ти први фотографски апарати су заиста бележили стварност, али је слика била нејасна и без боја. Савремени дигитални фотоапарати могу да сниме предмет веома реалистично у погледу изгледа и боје.

Када би учитељи били роботи, и они би се развијали као и остале машине, од једноставних ка вишенаменским. Учитељ робот би могао да идентификује многе факторе који утичу на наставу. Могао би да сними ниво пажње и мотивације ученика. Препознао би ниво знања ученика. Одредио би најбољи наставни материјал који би дао оптималне резултате у настави. Изабрао би најбоље наставне методе за остваривање циљева учења, а такође и најбоље методе евалуације којима би се обезбедила основа за даља наставна решења.

Није вероватно да ће учење у будућности моћи да се организује на једноставан и прецизан начин за који би било довољно поседовати неку механичку вештину или особину. Принципи који наглашавају интеракцију у учењу (као што су Ресникова схватања), указују на значај људске интеракције у погледу културне функције образовања. Наставна средина којом се подстиче интеракција више доприноси учењу него она у којој су ученици препуштени себи и сопственим средствима. Савремено наставно окружење истиче снагу могућности које нуди и значај учења које само себе усмерава, а учитељ је део тога окружења.

Шта би се догодило када би наставно окружење било лишено свих наставних материјала, средстава, савремених уређаја за комуникацију и осталих техничких решења која помажу учење? Учитељ би, окружен својим ученицима, остао у празном простору. Зар у том случају функционална интеракција не би била предуслов свеколиког учења које се ту одвија? Један тактичан учитељ, са добром вештином комуникације и способношћу да слуша – како га је већ описао Херберт 1802. године – био би у таквом случају жељан стручњак који би омогућио учење. Окружен различитим ученицима, учитељ би требало да буде у могућности да организује и активности и људе, да буде толерантна одрасла особа која се може изборити са притиском, помоћи својим ученицима и унапредити учење.

У својој промењеној улози, учитељ треба да прихвати трансформисање наставе из индивидуалног у тимски рад. Његов рад треба да помогне много стручњака, између осталих и родитељи, остале колеге, особље задужено за помоћ ученицима, директор и сама школа. Учитељ треба да буде у стању да се суочи са овим стручњацима, да узме у обзир сопствена ограничења и пропусти у знању и вештинама. Развој професионалних вештина и усавршавање способности, знања и вештина постају значајне особине учитеља будућности. Праћење нових сазнања није довољно, учитељ будућности мора такође да буде упознат са разноврсним педагошким и дидактичким знањима.

Свако може да се развије у такву одраслу особу. Ипак, да би притом постао и учитељ, човек треба да буде способан да управља друштвеним односима. Управо због тога избор младих људи на пријемном испиту за студије игра значајну улогу у проналажењу оних који поседују најповољније особине за рад у области образовања. Основни критеријум селекције треба да буде пријемчивост за обуку и образовање, а кључне елементе пријемчивости чине мотивација, прикладност за ту професију, и посвећеност. Посвећеност се односи на разумевање наставничког позива и прихватање промењене улоге учитеља. Поучавање је секундарно, а стварање окружења за учење и омогућавање учења примарно.

Затим, поставља се питање како можемо да помогнемо да се такав пост-модернистички учитељ одржи. Поред селекције студената, пресудно је и образовање учитеља – како почетно тако и трајно, које се непрекидно одвија. Учитељска професија захтева развој. Циљ почетног образовања јесте да помогне студентима да искористе сопствене предности и изграде „вечите“ професионалне вештине које ће омогућити одвијање процеса развоја. Учитељи који уче и размишљају о сопственој пракси способни су да користе теорију у свом поучавању. Они такође могу да се промене и делују у увек другачијим ситуацијама.

Међутим, развојни процес може да буде успешан уколико постоји дијалог између почетног и трајног образовања. Када нема дијалога, све што учитељи науче а потребно им је у њиховом послу нагомилано је у почетно образовање. Ако и када је дијалог успешан, основни садржај може бити подељен између почетног и трајног образовања. На тај би се начин могле узети у обзир различите образовне потребе везане за различите периоде учитељеве каријере. Уколико желимо да изградимо трајно образовање које би заиста утицало на учитељеве методе и педагошко размишљање, оно би требало више да буде интегрисано у учитељево сопствено поучавање и школу, а такође треба да буде и обимно и дугорочно.

У дебати везаној за образовање која се сада води у Финској, уобичајени захтев је да учитељи треба да буду спремни да унапређују како сопствени рад, тако и школску заједницу. Они, поред тога, треба да изграде и одржавају и повезаност са ваншколским окружењем како би искористили могућности за учење које им оно нуди. Ипак, образовање учитеља још увек пре-

више тежи поучавању у учионици. Будући учитељ не стиче довољно компетенција за пружање помоћи ученицима, за сарадњу са породицом и за делање у школској заједници.

Сваки учитељ има право на веома квалитетно почетно образовање. Поред тога, такође, би требало да буде и обавеза и право сваког учитеља да учествује у трајном образовању. Прилике за то не би требало да зависе од локације, старости, или типа школе. Убудуће ће позитиван став школе или власти према трајном образовању играти веома значајну улогу у конкурсима за избор учитеља.

Превела: *Вера Савић*